

PERFORMANCE

Az éjjeli őrjáratról készült performance: <http://www.youtube.com/watch?v=a6W2ZMpsxhg>

ÓKORI SZÖVEGEK

Homérosz: Odüsszeia (9. ének)

*S hogy kissé elhagytuk a barlangot meg az udvart,
bujtam a nagy kos alól ki, a társaim is kibogoztam.
És a merevlábú, hájas juhokat sietősen
hajtottuk, meg-megfordulva, s végre hajónkhoz
értünk. Ott nagy örömmel láttak a drága barátok,
mert túléltek a bajt; de a többit nyögve siratták.
Csakhogy nem hagytam, s a jajongást tiltva szemölddel,
intettem: rakják a hajóra sietve a pompás-
gyapjú sok juhok és szálljunk ki a sóshabu vízre.*

(ford. Devecseri Gábor)

<http://mek.nif.hu/00400/00408/html/01.htm>

Hermész-himnusz

*Héliosz éppen alásüllyedt és Ókeanoszhoz
ment lovain s szekéréen, amikor Hermész tovaszökkent
sPériába, az árnyékos hegycsúcsokig ért el.
Ott volt istállója a boldog oliüposziak szép
barmainak s lekaszálatlan gyönyörű legelője.
Maia szülötte, az Argoszölő, élesszemű, ekkor
elvágtott ötven bőgő tehenet csapatától
s elhajtotta kanyargós úton, puszta homokban,
megfordítva a lábnyomukat.
(ford. Devecseri Gábor)*

Boda Edit-Forgách Anna- Osztoivits Szabolcs: Irodalom I. Nemzeti Tankönyvkiadó 1999.
51.p.

Daidalosz és Ikarosz

Daidalosz, az athéni ezermester, féltékenységből megölte unokaöccsét és tanítványát, Talószot, a fazekaskorong és a fűrész feltalálóját. Ezért halálra ítélték, de ő Krétába menekült, és itt Minósz király szolgálatába állott. Mikor Minósz feleségének, Pasziphaének [paszifaé] félig bika alakú gyermeke született, a Minótauroszt, Daidalosz építette számára a labürinthoszt. De Minósz azután sem engedte el maga mellől. Daidalosz megunt már Krétát és a hosszú számkivetést, és megérintette lelkét a honvágy, de minden oldalról tenger állta útját.

<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-7-osztaly/gorog-hosmondak/daidalosz-es-ikarosz>

TÖRVÉNYEK SZÖVEGE

1995. évi XXXIII. törvénya találmányok szabadalmi oltalmáról

A magyar nemzetgazdaság műszaki fejlődésének, a korszerű technika meghonosításának, valamint a feltalálók erkölcsi és anyagi elismerésének előmozdítása érdekében, összhangban Magyarország szellemi tulajdon védelme terén fennálló nemzetközi kötelezettségeivel, az Országgyűlés a találmányok szabadalmi oltalmáról a következő törvényt alkotja:

ELSŐ RÉSZ A TALÁL MÁNY ÉS A SZABADALOM

I. Fejezet A szabadalmi oltalom tárgya A szabadalmazható találmány

1. §

(1) Szabadalmazható minden új, feltalálói tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható találmány a technika bármely területén.

(2) Nem minősül az (1) bekezdés szerinti találmánynak különösen

- a) a felfedezés, a tudományos elmélet és a matematikai módszer;
- b) az esztétikai alkotás;
- c) a szellemi tevékenységre, játéokra, üzletvitelre vonatkozó terv, szabály vagy eljárás, valamint a számítógépi program;
- d) az információk megjelenítése.

(3) A (2) bekezdésben felsoroltak szabadalmazhatósága csak annyiban kizárt, amennyiben a szabadalmat rájuk kizárólag e minőségükben igénylik

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99500033.TV

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

A technikai fejlődéssel lépést tartó, korszerű szerzői jogi szabályozás meghatározó szerepet tölt be a szellemi alkotás ösztönzésében, a nemzeti és az egyetemes kultúra értékeinek megóvásában; egyensúlyt teremt és tart fenn a szerzők és más jogosultak, valamint a felhasználók és a széles közönség érdekei között, tekintettel az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhoz jutás igényeire is; gondoskodik továbbá a szerzői jog és a kapcsolódó jogok széles körű, hatékony érvényesüléséről. Az Országgyűlés e szempontokra figyelemmel - összhangban a Magyar Köztársaságnak a szellemi tulajdon védelme terén fennálló nemzetközi kötelezettségeivel és az Európai Közösség jogszabályaival - a következő törvényt alkotja:

ELSŐ RÉSZ ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

I. Fejezet BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK A szerzői jogi védelem tárgya

1. §

(1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:

- a) az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű,
- b) a nyilvánosan tartott beszéd,
- c) a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (a továbbiakban: szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is,
- d) a színmű, a zenés színmű, a táncjáték és a némajáték,

- e) a zenemű, szöveggel vagy anélkül,
- f) a rádió-és a televíziójáték,
- g) a filmalkotás és más audiovizuális mű (a továbbiakban együtt: filmalkotás),
- h) a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyomás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve,
- i) a fotóművészeti alkotás,
- j) a térképmű és más térképészeti alkotás,
- k) az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve avárosépítészeti együttes terve,
- l) a műszaki létesítmény terve,
- m) az iparművészeti alkotás és annak terve,
- n) a jelmez- és díszletterv,
- o) az ipari tervezőművészeti alkotás

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99900076.TV

KÖLCSEY LEVELEZÉSE – PLÁGIUM-PÖR

2. levél Kazinczy Szemeréhez

Széphalom, március, 1823

Tudja uram öcsém, hogy én az ő (azaz Kölcsey) Iliásza első könyvét magamnak leírtam volt; mutatám azt V. Nagy Ferencnek, s azért mutatám, hogy *használja*, tudnillik, hogy *kövesse az ott mutatott példát*. V. Nagy annyira érzé a Kölcsey dolgozása érdemét, hogy a maga fordítását a Kölcseyének feláldozta, s készebb volt nem a magáét adni, csak hogy **Homért jobban adhassa**.

6. levél Kölcsey Szemeréhez

Cseke, május, 1823

Kazinczy (...) nem szűnik a lopást a V. Nagy széplelkűségéből magyarázni.

..... De fel lehet-e azt tenni, hogy Kazinczy nem tudná: mi a *plágium*? Követni lehet, szabad; ennek a *plágiummal* semmi köze. Másnak egész munkáját vagy csaknémely helyeit a magam írásába szabad általtennem, csak hogy **az auktort hüven megnevezem**: ezt kölcsönözésnek hívják, nem *plágiumnak*; de ha másnak egész munkáját, vagy némely helyeit, vagy csak felfödezéseit és gondolatjait is úgy viszem által a magam írásába, mint sajátomat - ez, édes barátom, és egyedül ez a *plágium*. (...) Megvallom én azt, hogy szép lélek jele a másét jobbnak ismerni a magáénál: de a más jobbnak ismert munkáját elsajátlani, eltulajdonítani - ez soha nem volt szép érzés jele.

7. levél Kazinczy Szemeréhez

Széphalom, június, 1823

...Vályi Nagy a Kölcsey fordítását látta, s sok helyeken a Kölcseyét igen szerencsésnek találván, örömmel vette által sorait, ahogy a klasszikusok később fordítója a nyomtatott fordítás jobb helyeit általszedi, nem hogy lopjon, nem hogy a munkát restelli, hanem azért, mert őtet a mesterség szeretete, s nem hiúság vezérli.

<http://mek.oszk.hu/06300/06367/html/01.htm#181>

INTERTEXTUALITÁS, EVOKÁLÁS

Arany János: Magányban

Az nem lehet, hogy milliók fohásza
Örökké visszamálljon rólad, ég!
És annyi vér - a szabadság kovásza -
Posvány maradjon, hol elönteték.

<http://magyar-irodalom.elte.hu/sulinet/igyjo/setup/portrek/arany/maganyba.htm>

Babits: A könnytelenek könnyei

(...)

s zokogva, hajh, hogy annyi szív
hiába onta vért,
a könnytelenek könnyei
legyetek a honért!

(...)

S a sirt népek veszik körül,
öröklő káröröm;
és kígyó csúsz a sir fölött,
de virág nem terem.

<http://epa.oszk.hu/00000/00022/00275/08213.htm>

Babits: Ezerkilencszáznegyven

Mi minden voltál már nekem, édes hazám!
De most érzem csak hogy mi voltál igazán.
Most érzem hogy nincs hely számomra kivüled
s mi börtönnek látszott, szabadság tornya lett.
Most érzem hogy sorsom a hazámnak sorsa,
mint fához a levél, hulltomig kapcsolva,
mert nem madár vagyok, hanem csak falevél,
mely ha fája kidőlt, sokáig ő sem él.

<http://epa.oszk.hu/00000/00022/00649/20880.htm>

Arany János: Letészem a lantot

Letészem a lantot. Nehéz az.
Kit érdekelne már a dal.
Ki örvend fonnyadó virágnak,
Miután a törzsök kihál:
Ha a fa élte megszakad,
Egy percig éli túl virága.

Oda vagy, érzem, oda vagy
Oh lelke ifjúsága!

<http://magyar-irodalom.elte.hu/sulinet/igyjo/setup/portrek/arany/letesz.htm>

Vörösmarty Mihály: Szózat

Hazádnak rendületlenül
Légy híve, oh magyar;
Bölcsöd az s majdan sírod is,
Mely ápol s eltakar.

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze;
Itt élned, halnod kell.

<http://mek.oszk.hu/01100/01122/html/vers0302.htm#23>

Arany János: Hasadnak rendületlenül

Hasadnak rendületlenül
Légy híve, oh magyar!
Bölcsődtől kezdve sírodig
Ezt ápold, ezt takard.
A nagy világonekívül
Nincs más, amit mivelj:
Áldjon vagy verjen sors keze,
Itt enned, innod kell.

Ez a föld, melyen annyiszor
Apáid vére folyt,
Ez a föld másra sem való,
Csak hogy eltékozzol.
Itt küzdenek honért a hős
Árpádnak hadai;
Bátorság volna ezt a hont
Neked fenntartani.

Szabadság! ittenhordozák
Véres zászlóidat,
Szabad száj! itt csikorgatod
Véres fogaidat.

<http://mek.oszk.hu/00500/00597/html/vs187704.htm#90>

HÁZI FELADAT:

[Cáfolta az Esterházyt ért vádakat TereziaMora](#)

Cáfolta és a "szokásos médiahisztériaként" minősítette a Németországban is megjelent HarmoniaCaelestis kapcsán az író, Esterházy Pétert, továbbá fordítóként személyét ért vádakat TereziaMora.

Mint arról korábban beszámoltunk, SigfridGauch német író saját honlapján lopással vádolta meg a magyar író, azt állítva, hogy Esterházy egy teljes fejezetet emelt át az ő 1979-ben megjelent Vaterspuren (Apa-nyomok) regényéből. Az író a HarmoniaCaelestist németre fordító TereziaMorával kapcsolatban pedig azt állította: "A műfordító még azt a fáradságot sem vette, hogy visszafordítsa németre az Esterházy által magyarított fejezetet, hanem visszanyúlt az én könyvemhez, és szinte szó szerint átemelte az inkriminált fejezetet."

A magyar származású német író - aki a közelmúltban az idei Adalbert von Chamisso-díjat, a németül író külföldieknek járó legnagyobb németországi elismerést kapta meg - az MTI-nek adott nyilatkozatában emlékeztetett arra: mindenki tudja, hogy Esterházy milyen módszerrel dolgozik, és pályáját sem ma, hanem harminc éve kezdte el.

"Esterházyról része a munkának az úgynevezett vendégszövegek alkalmazása" - hangsúlyozta az író, elutasítva az író ért, az állítólagos plágiummal kapcsolatos vádakat. Esterházy hagyományos munkamódszerének része, hogy dolgozik más szövegekkel is, pontosan feltüntetve, hogy milyen szövegekről van szó - tette hozzá.

TereziaMora saját fordítói munkájával kapcsolatban hangsúlyozta: Esterházy németre fordítása esetén számára "kötelező", hogy ne ő fordítsa le azt, ami az író magyar szövegében szerepel, hanem a szóban forgó részt a német eredetiből vegye át. Az író ezzel is bizonyítani kívánja, hogy vendégszöveget használt. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, ha nem német, hanem más nyelvről van szó, akkor is annak aktuális és ismert német fordítását kell felhasználni a szövegben. Könyvéhez Esterházy más vendégszövegeket is felhasznált. Irodalmi felfogása szerint ugyanis egy vendégszöveg egy más műben új stílusértéket kap - mutatott rá a fordító.

TereziaMora szerint mindez gyakran dupla munkát jelent számára. Így történt a HarmoniaCaelestis esetében is, a szöveget előtte lefordította, de azután Esterházy hívta fel a figyelmét arra, hogy az eredeti szöveg átvételére van szükség. "Számára nagyon fontos az, hogy ne tegyünk úgy, mintha nem merítettünk volna másoktól, hanem jelezzük, hogy a merítés felismerhetően benn van a szövegben" - emelte ki az író.

A könyvet kiadó Berlin Verlag pedig a HarmoniaCaelestis megjelenésekor külön kísérő kötetben jelezte, hogy kitől és milyen vendégszövegek alkalmazására került sor. Ez vonatkozott a SigfridGauchtól átvett szövegre is - emlékeztetett Terezia, Mora hangsúlyozva: Esterházy, illetve a kiadó pontosan felsorolta a felhasznált "vendégirodalmat", köztük a Gauch-könyvet is.

Ezt egyébként saját honlapján a Berlin Verlagtól kapott tájékoztatás alapján SigfridGauch is elismerte. Gauchot a Német Írószövetség jogásza arról tájékoztatta: egy szerzőnek saját művészi vállalkozásának keretében joga van szerzői jogilag védett szövegeket saját művében alkalmazni akkor, ha egyértelmű, hogy az idézetek az ő művészi önkifejezésének részét jelentik.

A HarmoniaCaelestis mintegy tíz éve jelent meg Németországban. SigfridGauch akkor állt elő a könyvvel kapcsolatos váddal, amikor a lipcsei könyvvásár előestéjén plágiummal vádoltak egy 17 éves fiatal szerzőt, HelenaHegemannt, aki nagy sikerű első könyvet írt. A lipcsei könyvvásáron a Német Írószövetség tiltakozott a Hegemann-plágium miatt, és elsősorban a fiatal szerző kiadójának eljárását bírálta. A tiltakozás Esterházyt, illetve a HarmoniaCaelestist egyetlen szóval sem említette.

<http://www.litera.hu/hirek/cafolta-az-esterhazyt-ert-vadakat-tereziamora>